

MCS er tegn på, at verden er syg

Af Gert Maarlow Nicolaisen

Måske er det en snes år siden, jeg mødte en nær bekendt på gaden og spurgte, hvordan det gik. Jeg kan stadig huske, at hun fortalte om helt uforståelige symptomer, som var begyndt at dukke op for hende. Efterhånden som måneder og år gik, trådte der et mere og mere klart billede frem, og med tiden blev det tydeligt, at hun var ramt af duft- og kemikalieoverfølsomhed eller på engelsk *Multiple Chemical Sensitivity* (MCS). Siden stødte der elektrohypersensitivitet (EHS) til.

Begge tilstande appellerer stærkt til min medfølelse og interesse, og nu som pensioneret laboratorietekniker med noget mere end bachelorniveau i medicin, herunder postgraduat kursus i toksikologi, har jeg mulighed for at gå mere i dybden med min særinterese, som er krydsfeltet mellem miljø og sundhed. I den sammenhæng er ikke mindst MCS en problemstilling, der tydeligt illustrerer de omfattende dilemmaer, som vores moderne kemiafhængige livsstil indebærer. Her tænker jeg på duftoverfølsomheden, men måske endnu mere på de generelle reaktioner på kemi, som tilstanden kan føre med sig.

Netop det forhold, at moderne livsstile fører nye sygdomme med sig, er noget, jeg har haft lejlighed til at gøre mig tanker om, da jeg

for år tilbage var tilknyttet Medicinsk Historisk Museum. Studier af lægekunstens historie rummer mange eksempler på, hvordan nye tilstande og sammenhænge er blevet taget imod af samtiden. Desværre har man alt for ofte stillet sig tvivlende og afvisende overfor almindelig sund fornuft og det, patienter siger.

På den baggrund er det af stor betydning at få afklaret, hvad MCS er. Mit intuitive bud er, at MCS er en markør for, at vores grænser for kemi i miljøet er ved at være nået. At den byrde af kemi, som kroppen kan bære, er overskredet, og at MCS er et af mange signaler om det. Man kan drage en parallel til kanariefuglen, som minearbejderne tog med ned i minerne. Når den holdt op med at synge, var det en tavs alarm om grube-gasser. Så gjaldt det om at komme op og ud i den frie luft.

MCS-diagnosen

MCS er dog fortsat en om-diskuteret diagnose. Dette til trods for, at tilstanden første gang omtales af allergologen T.G. Randolph i 1950. Hans tanker om sygdomsmekanismer og årsager har imidlertid ikke rigtig vundet fodfæste, selvom hans påstand om et nyt symptomkompleks har bidt sig fast. Man ser ofte tilstanden knyttet til det såkaldte Golfkrigssyndrom – et syndromkompleks, der kunne konstateres hos en meget stor andel af veteranerne fra operationerne *Desert*

Shield og *Desert Storm*, hvor mandskabet blev udsat for store mængder kemiske kampstoffer, pesticider og luftforurening fra de brændende olieklæder, som Sadams tropper efterlod.

Der har været hypoteser fremme om, at kroppen har været udsat for et *chemical blast*, der simpelthen har overskredet dens bæreevne, på samme måde som høj lyd kan beskadige hørelsen, og skarpt lys kan skade synet. Men også langvarig belastning med lave koncentrationer af sundhedsskadelig kemi er mistænkt.

Jeg behøver, i denne læserskare, næppe at oplyse den række af symptomer, der knytter sig til tilstanden, men kan blot nævne, at mange relaterer sig til centralnervesystemet, og at fundamentale regulerende funktioner synes at være påvirkede. Bevægeapparatet, fordøjelsen, luftvejene og psyken med mere kan også være ramt. Symptomerne opstår ved eksponering for specifikke stoffer og klinger af, når patienten ikke længere er i kontakt med dem.

Sygdommen var så sent som 2021 ikke en anerkendt diagnose hos WHO, selvom myndighederne i en række lande, herunder Danmark, har anerkendt, at MCS er en invaliderende lidelse. I Sverige er nu også EHS en anerkendt lidelse.

MCS er således genstand for løbende videnskabelige undersøgelser og diskussioner. Den sættes ofte i kategori med tilstande som kronisk træthed, fibromyalgi, syg bygningsyndrom osv. Listen over den slags miljøsygdomme er lang. Det er meget betegnende, at den danske miljøstyrelse har lagt beskrivelse og omtale af MCS på sin hjemmeside, mens sundhedsstyrelsen ikke har noget læseværdigt lagt frem om den sag.

Tre dilemmaer

Der tegner sig med andre ord et billede af en længere række af nyere uafklarede tilstande, som det giver god mening at sætte i forbindelse med det tiltagende kemiske kaos, som vi lever med. Set i det perspektiv repræsenterer MCS en række meget centrale samfunds- og sundhedsetiske dilemmaer, som trænger til at blive taget op til debat i den bredere offentlighed.

Hvornår skal de, som endnu ikke er personligt ramt, tage den tavse kanarieugl alvorligt og gribe til handling?

Basalt er der for mig at se tre dilemmaer ved MCS, som er værd at kigge nærmere på. Det første er den personlige brug af duftstoffer, hvor det individuelle ønske om at fremtræde velduftende skal vejes op imod den MCS-ramtes helbred og mulighed for at færdes i det offentlige rum.

Det næste dilemma ligger på samfundsplan, hvor behovet for den moderne livsstils forbrug og frembringelse af ny kemi skal afvejes imod hensynet til de patienter, der rapporterer om uforklaret sygdom eller nedsat trivsel. Her er det vitale spørgsmål, hvem der skal levere dokumentationen? Er det patienten, der skal bevise, at et eller flere kemikalier gør vedkommende syg, eller er det producenten, der skal bevise, at produktet er uskadeligt?

Og endelig er der det tredje dilemma, der egentlig tager samme udgangspunkt som overleveringen om kanarieuglen, der blev tavs. Nemlig hvornår skal de, som endnu ikke er personligt ramt, tage den tavse kanarieugl alvorligt og gribe til handling?

MCS og de andre miljøsygdomme er nemlig signal om, at alle er i risiko som følge af en livsstil, der ikke er bæredygtig. En af de muligheder, jeg ser for at tage fat om disse dilemmaer, er at samle så mange patienthistorier som muligt. Altså simpelthen opfordre til, at MCS-ramte nedskriver deres sygehistorie, og at vi samler disse historier til videre bearbejdelse. Måske skal interesserede forskere også rådspørges om, hvilke punkter ved en sygdomshistorie der er af særlig interesse. For det er nok sådan, at hvor der er samlede, lettilgængelige, og brugbare data, kommer der hurtigere en nysgerrig forsker og starter et projekt.

Gert Maarløw Nicolaisen er forfatter, sangskriver, debattør og laboratorietekniker. Du kan kontakte ham på e-mail Gert@rockadhoc.com og læse om hans bøger, sygdomsforløb, miljø, sundhed og kemi på bloggen maarloew.com